

Srovnání postavení mužů a žen na trhu práce

Technické parametry

Výzkum:	<i>Naše společnost 2003, v0304</i>
Otázky:	<i>eu.43, eu.44, eu.45</i>
Termín terénního šetření:	<i>7. – 14. 4. 2003</i>
Počet respondentů:	<i>1 067</i>
Reprezentativita:	<i>obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
Výběr respondentů:	<i>kvótní výběr</i>
Zveřejněno dne:	<i>14. května 2003</i>
Kód tiskové informace:	<i>eu30514a</i>
Zpracovala:	<i>Alena Křížková</i>

Více než čtvrtina populace považuje ženy za jednoznačně znevýhodněné na trhu práce. Pouze pětina české populace si myslí, že v postavení mužů a žen na trhu práce není rozdíl.

Tabulka 1: Srovnání postavení žen a mužů na trhu práce podle pohlaví v %. Odpověď na otázku: „Jaké je podle Vás postavení žen na trhu práce ve srovnání s muži?„

	Ženy jednoznačně znevýhodněny	Některé skupiny žen znevýhodněny	Není rozdíl	Některé skupiny mužů znevýhodněny	Muži jednoznačně znevýhodněni
muži	14,3	50,4	31,7	2,9	0,6
ženy	36,3	51,4	11,2	0,9	0,2
celkem	25,9	50,9	20,9	1,9	0,4

N muži = 482

N ženy = 535

Za jednoznačně znevýhodněné považuje ženy obecně více než třetina žen, ale pouze asi každý sedmý muž. Polovina mužů a žen se shodla na tom, že na trhu práce jsou znevýhodněny některé skupiny žen. Celá třetina mužů, ale jen asi desetina žen si myslí, že v postavení žen na trhu práce ve srovnání s muži není významný rozdíl. Muže obecně, ale i určité skupiny mužů považuje za znevýhodněné pouze zanedbatelné procento populace. Ženy samotné považují obecně ženy za jednoznačně znevýhodněné 2, 5 krát častěji než muži.

Tabulka 2: Srovnání postavení žen a mužů na trhu práce podle pohlaví a obvyklého ekonomického postavení v posledních třech letech v %. Odpověď na otázku: „Jaké je podle Vás postavení žen na trhu práce ve srovnání s muži?„

		Ženy jednoznačně znevýhodněny	Některé skupiny žen znevýhodněny	Není rozdíl	Některé skupiny mužů znevýhodněny	Muži jednoznačně znevýhodněni
Materská dovolená, v domácnosti	Muži	0	0	0	0	0
	Ženy	39,4	48,5	12,1	0	0
Student/ka	Muži	11,9	44,1	37,3	5,1	1,7
	Ženy	27,1	58,3	14,6	0	0
Starobní důchodce /kyně	Muži	11,8	53,8	33,3	1,1	0
	Ženy	42,6	50,0	6,6	0,8	0
Pracující	Muži	16,3	52,4	28,5	2,8	0
	Ženy	32,3	54,0	12,3	1,1	0,4
Nezaměstnan ý/á	Muži	7,1	39,3	39,3	7,1	7,1
	Ženy	55,9	38,2	5,9	0	0

N muži = 468

N ženy = 522

Nejčastěji jsou o jednoznačném znevýhodnění žen na trhu práce přesvědčeny nezaměstnané ženy (56%) a starobní důchodkyně (43%). Z mužů jsou stejného názoru nejčastěji naopak pracující muži. Mezi muži a ženami v rámci jednotlivých skupin aktuálního ekonomického postavení jsou velmi významné rozdíly. Např. o jednoznačném znevýhodnění žen na trhu práce je přesvědčena více než polovina nezaměstnaných žen, ale pouze 7% nezaměstnaných mužů. Nezaměstnaní muži jsou také skupinou, která je nejčastěji přesvědčena o tom, že v postavení obou pohlaví není podstatný rozdíl.

U žen závisí pocit znevýhodnění žen na trhu práce na hodnocení životní úrovně rodiny. Čím horší životní úroveň, tím hůře je hodnocena pozice žen na trhu práce ve srovnání s muži. Např. 30% žen, žijících v rodině se spíše dobrou životní úrovní, považuje ženy za jednoznačně znevýhodněné, stejného názoru je ale už celkem 62% žen, žijících v rodině s velmi špatnou životní úrovní. U mužů tato závislost prokázána nebyla.

Pokud jde o rodinný stav respondentů, nejčastější pocit jednoznačného znevýhodnění žen nacházíme u rozvedených žen - 50,8% (9,1% rozvedených mužů), následují vdovy - 41,4% (5,6% vdovců), vdané ženy - 34,1% (15,9% ženatých mužů), svobodné - 30% (12,3% svobodných mužů).

Muži, kteří žijí ve společné domácnosti s partnerkou, spíše vnímají znevýhodnění žen na trhu práce. Jako jednoznačně znevýhodněné vidí ženy 16% mužů žijících s partnerkou ve společné domácnosti (53,8% takových mužů považuje za znevýhodněné některé skupiny žen) oproti 10% mužů, kteří se svou partnerkou nežijí (41,6% takových mužů považuje za znevýhodněné některé skupiny žen). U žen je tomu spíše obráceně, ale tento rozdíl u nich není statisticky významný.

Nejvíce znevýhodněné skupiny na trhu práce

Tabulka 3: Nejvíce znevýhodněné skupiny na trhu práce podle pohlaví v %. Odpověď na otázku: „Které skupiny jsou podle Vás v současnosti nejvíce znevýhodněny na trhu práce? Vyberte maximálně 5 skupin.“

	Muži	Ženy
Lidé s nízkým vzděláním	66,2	63,6
Lidé těsně po ukončení SŠ	44,7	44,9
Lidé těsně po ukončení VŠ	22,5	21,9
Ženy po mateřské dovolené	54,6	63,7
Ženy s dětmi v předškolním věku	66,5	73,4
Ženy s dětmi ve školním věku	29,5	34,3
Ženy samoživitelky	38,9	48,1
Muži samoživitelé	10,1	7,0
Ženy staršího věku	61,3	66,8
Muži staršího věku	52,4	34,5
Lidé zdravotně handicapovaní	56,5	53,2
Jiné skupiny žen	1,8	3,8

N muži = 521

N ženy = 545

Obecně lze říci, že čím blíže je respondent/ka svou životní situací (postavením, věkem, vzděláním apod.) blíže určité definované skupině, tím spíše ji považuje za jednu z nejvíce znevýhodněných na trhu práce.

Podle názoru žen i mužů jsou na trhu práce znevýhodněny zejména tyto skupiny:

- Ženy s dětmi v předškolním věku
- Ženy staršího věku
- Ženy po mateřské dovolené
- Lidé s nízkým vzděláním
- Lidé zdravotně handicapovaní
- Ženy samoživitelky

Tyto skupiny zařadila mezi pět nejvíce znevýhodněných skupin na trhu práce polovina až tři čtvrtiny žen a třetina až dvě třetiny mužů. Muži a ženy se lišili pouze intenzitou a pořadím volby jednotlivých skupin.

Graf 1: Nejvíce znevýhodněné skupiny na trhu práce podle pohlaví v %. Odpověď na otázku: „Které skupiny jsou podle Vás v současnosti nejvíce znevýhodněny na trhu práce? Vyberte maximálně 5 skupin.“

N muži = 521
N ženy = 545

1. Ženy s dětmi v předškolním věku
2. Ženy staršího věku
3. Ženy po mateřské dovolené
4. Lidé s nízkým vzděláním
5. Lidé zdravotně handicapovaní
6. Ženy samoživitelky
7. Lidé těsně po ukončení SŠ
8. Muži staršího věku
9. Ženy s dětmi ve školním věku
10. Lidé těsně po ukončení VŠ
11. Muži samoživitelé
12. Jiné skupiny žen

Důvody nižší úspěšnosti žen v práci

Tabulka 4: Důvody nižší úspěšnosti žen v práci podle pohlaví v %. Odpověď na otázku: „Podle údajů Českého statistického úřadu u nás ženy vydělávají v průměru o 30% méně a nedosahují zdaleka tak často vedoucích pozic ve srovnání s muži. Co je podle Vás důvodem nižší úspěšnosti žen v práci?„

	Rozhodně souhlasí	Spíše souhlasí	Spíše nesouhlasí	Rozhodně nesouhlasí
<i>Ženy obecně nemají schopnosti a znalosti, které jsou na trhu práce požadovány, srovnatelné s muži</i>				
Muži	5,9	31,9	45,4	16,8
Ženy	2,4	13,2	43,7	40,7
Celkem	4,1	22,2	44,5	29,2
<i>Ženy mají obecně nižší vzdělání než muži</i>				
Muži	3,1	22,3	53,0	21,7
Ženy	1,9	16,3	48,0	33,8
Celkem	2,5	19,2	50,4	27,9
<i>Ženy nemají autoritu a řídicí schopnosti</i>				
Muži	9,4	36,9	40,2	13,5
Ženy	1,3	19,8	45,6	33,3
Celkem	5,2	28,1	43,0	23,7
<i>Ženy jsou málo průbojné</i>				
Muži	6,1	47,0	34,6	12,3
Ženy	1,9	36,3	40,2	21,7
Celkem	3,9	41,4	37,5	17,2
<i>Lidé preferují ve vedoucích pozicích muže</i>				
Muži	32,4	55,6	10,2	1,8
Ženy	34,0	54,6	9,1	2,3
Celkem	33,2	55,1	9,6	2,0
<i>Ženy nezajímá pracovní postup a kariéra</i>				
Muži	2,7	24,4	54,1	18,8
Ženy	1,3	17,2	53,1	28,4
Celkem	2,0	20,6	53,5	23,8
<i>Ženy se bojí úspěchu</i>				
Muži	2,1	18,2	55,7	23,9
Ženy	1,4	9,3	50,5	38,8
Celkem	1,7	13,6	53,0	31,7
<i>Ženy nejsou stabilní pracovní silou</i>				
Muži	11,9	46,4	31,2	10,5
Ženy	4,0	28,6	38,0	29,4
Celkem	7,8	37,2	34,7	20,3
<i>Ženy omezuje těhotenství, péče o malé děti a rodinná zátěž</i>				
Muži	43,4	50,6	4,8	1,2
Ženy	37,5	51,1	8,4	3,0
Celkem	40,4	50,9	6,6	2,1
<i>V práci dominují muži a ti nedají ženám šanci</i>				
Muži	10,4	46,4	38,7	4,6
Ženy	26,9	48,4	20,7	4,0
Celkem	18,9	47,4	29,4	4,3
<i>Současné nastavení pracovní sféry a zaměstnavatelské politiky ženy znevýhodňuje</i>				
Muži	14,7	50,2	31,3	3,7
Ženy	24,9	58,9	14,1	2,1
Celkem	20,1	54,8	22,3	2,8

Nejčastějšími důvody, proč ženy nedosahují na trhu práce takové úspěšnosti jako muži, jsou pro ženy i muže: (% v závorkách je souhrn těch, kdo rozhodně nebo spíše souhlasí s daným názorem).

- omezení žen těhotenstvím, péčí o malé děti a rodinná zátěž (muži 94%, ženy 89%),
- fakt, že lidé preferují ve vedoucích pozicích muže (muži 88%, ženy 89%),
- současné nastavení pracovní sféry a zaměstnavatelské politiky, které ženy znevýhodňuje,
- fakt, že v práci dominují muži a ti nedají ženám šanci (muži 57%, ženy 75%)

Muži více než dvakrát častěji než ženy souhlasili s vysvětlením nižší úspěšnosti žen v práci jejich obecně nižšími schopnostmi a znalostmi než které jsou na trhu práce vyžadovány (muži 38%, ženy 16% rozhodně nebo spíše souhlasících). Dvakrát častěji než ženy považují muži za důvod nižšího úspěchu žen také to, že ženy nemají autoritu a řídicí schopnosti (muži 46%, ženy 21% rozhodně nebo spíše souhlasících).

Celkově lze říci, že ženy vidí důvody své nižší úspěšnosti v práci oproti mužům, mnohem více v „objektivních“ problémech jako je nedostatek příležitostí daný dominancí mužů nebo diskriminačním prostředím trhu práce obecně, které zároveň znevýhodňuje zejména ženy s dětmi. Nedostatek schopností nebo zájmu o kariéru jsou u žen pouze marginálními příčinami nedostatku úspěchu v práci (souhlasí s nimi desetina až pětina žen).